

ВИЗИЯ НА БЪЛГАРИЯ ЗА НАТО

Изказване на министъра на отбраната Аню Ангелов на пролетната сесия на Парламентарната асамблея на НАТО

29 май 2011 г., Варна

Господин Председател,

Дами и господа депутати към Парламентарната асамблея на НАТО,

За мен е изключително удоволствие да ви поздравя с добре дошли в гр. Варна, където се провежда пролетната сесия на Парламентарната асамблея на НАТО. За нас е чест, че след присъединяването си към НАТО преди 7 години, България отново е домакин на сесия на Асамблеята.

Парламентарната Асамблея на НАТО осигурява пряка връзка между Алианса и националните парламенти, която в замяна, на национално ниво, гарантира необходимата парламентарна подкрепа за осъществяването на съюзните политики. Днес Алиансът е изправен пред редица предизвикателства, свързани с прилагането на новата Стратегическа концепция, осъществяване на решенията от Лисабон, трансформацията на структурите, провеждането на мисии и други. Всички тези задачи не могат да бъдат изпълнени успешно без да има широко обществено разбиране в нашите държави за тяхната значимост. Това може да бъде постигнато чрез националните парламенти.

Позволете ми да ви запозная с някои важни въпроси на българската отбранителна политика, регионалното сътрудничество и партньорствата в рамките на НАТО, както и с трансформацията на ниво национални въоръжени сили и НАТО.

Основни моменти от нашата отбранителна политика

В духа на виждането за интелигентната отбрана България провежда структурна реформа на въоръжените сили. Бих желал да отбележа ролята на българския парламент за осъществяването на отбранителната политика на страната ни като член на НАТО и изкажа благодарност на народните представители за тяхната подкрепа за провежданите реформи. През 2010

година парламентът одобри Бялата книга за отбраната и Въоръжените сили на Република България, а през настоящата година Народното събрание прие Стратегия за национална сигурност на Република България. Това са два документа, които поставят основата на широкомащабен процес на постигане на качествена трансформация на българските въоръжени сили, чието одобряване от Народното събрание гарантира, че процесите са получили необходимата обществена подкрепа. Връзката на Министерството на отбраната и парламента е непосредствена и динамична и е важна за изграждането както на политическо разбирателство, така и на национален консенсус.

Решаваща е ролята на парламента и в процесите на модернизация на въоръжените сили. Съгласно Закона за отбраната и въоръжените сили, всеки инвестиционен проект над 50 млн. евро трябва да бъде одобрен от парламента. Това е още един механизъм за контрол на решенията за придобиване на скъпо струващи системи въоръжение и е израз на нашето виждане за максимална прозрачност, отчетност и добро управление на публичните средства.

Днес, когато в почти всички държави от НАТО процентният дял на разходите за отбрана намалява, ние не може да си позволим неефективно разходване на средства. Това е така, защото националните решения в областта на отбраната имат пряко отражение върху общите способности на Алианса.

Реформа в Българската армия

В основата на протичащите промени в българските въоръжени сили е развитието на единен комплект въоръжени сили, които да са способни да действат както на територията на страната, така и извън нея. Тези сили трябва да бъдат в състояние да изпълняват национални мисии и да участват в операции на НАТО и ЕС. Вторият важен принцип за нас е максимално да повишим използваемостта им. В основата на отбранителната си политика ние поставяме принципа на колективната отбрана, чийто крайъгълен камък е член 5 на Северноатлантическия договор. Моето разбиране е, че НАТО се нуждае от по-прецизен механизъм за задействане на чл. 5. Това означава две неща. На първо място трябва да има изработен план за действие при кризи за всяка държава от НАТО и на второ място нито една държава член не трябва да има право на

вето над активирането на чл. 5 и използването на силите и средствата на НАТО в случай на агресия. Само тогава националните парламенти ще имат основателни причини да намалят разходите за отбрана. Само тогава нашите общества ще се чувстват сигурни и НАТО ще се ползва с високо доверие.

Реформата в българските въоръжени сили трябва да ни осигури по-рационално разпределение на финансовите ресурси. Чрез извършваните промени ние ще отделяме повече средства за капиталови разходи, тренировка и обучение за сметка на намаляване на средствата за текуща издръжка. Това е болезнен процес, който преминава през значителни съкращения, но резултатът ще бъде по-добре подготвена и екипирана армия, способна да участва във възможно най-голям спектър от мисии и операции на НАТО и ЕС.

Отбранителният сектор трябва да функционира на солидна нормативна база и в тази връзка правителството подготви пакет от закони. Българският парламент вече прие съответните изменения в Закона за отбраната и въоръжените сили, гарантиращи провежданата реформа, подготвят се и проекти на закони за Военното разузнаване и за резерва, а на първо четене беше приет Закон за военната полиция.

Всички наши действия са подчинени на принципа на пълна отчетност и контрол пред парламента и обществото. Ежегодно изготвяме и представяме в Народното събрание доклад за състоянието на отбраната и въоръжените сили, който прави оценка на заложеното и изпълнението през съответния период.

Разумната отбрана

Тежката финансова криза постави отбранителните системи на нашите държави пред сериозно изпитание. Създадоха се затруднения за изпълнение на поети ангажименти, включително за увеличаване на приноса към операциите и за осъществяване на необходимата трансформация на въоръжените сили. В отговор на тези обстоятелства беше лансирана и визията за „интелигентна отбрана”, чиято цел е да постигнем по-добри резултати с по-малко финанси и повече координация и сътрудничество.

Въпросът как да генерираме необходимите отбранителни способности с по-малко средства намери ясен отговор в идеята за придобиване на съвместни способности в рамките на Алианса. За придобиване и поддръжка на скъпоструващи системи, както и за подготовка на личния състав, ще разчитаме на все по-тясна координация. В тази връзка България, на основата на концепцията за обединяването на способности и споделянето на разходите („pooling and sharing”), ще търси сътрудничество с други страни от Алианса.

Ние считаме, че НАТО е успешна система за идентифициране и препоръчване на възможности за кооперирането, което търсим. Няма съмнение, че подобни решения изискват сериозна политическа воля в самите държави. Дали самите ние сме готови да направим известни отстъпки? Дали ще се откажем от нещо, което считаме за важно от национална гледна точка и да насочим оскъдните ресурси за нещо, което има добавена стойност към общите способности на Алианса? Това е много сериозен въпрос. И тук е важна ролята както на изпълнителната власт, така и на парламентите.

Новата Стратегическа концепция ясно идентифицира развитието на способностите като един от ключовите елементи на стратегическото партньорство между НАТО и ЕС. Държавите имат само един комплект от сили, които трябва да бъдат използвани по възможно най-ефективния начин и в настоящата обстановка на бюджетни ограничения необходимостта НАТО и ЕС да си партнират е изключително належаща, като сътрудничеството между тях трябва да включва разнообразни сфери като например кибернетична сигурност, противодействие срещу импровизираните взривни устройства; медицинската поддръжка и инициативите за осигуряване на транспортни средства за нуждите на операциите и други. Ние очакваме Съвместната група НАТО - ЕС за развитие на способностите да бъде ползвана като форум за обмяна на идеи в контекста на търсеното многонационално сътрудничество.

Регионално сътрудничество

Ще посоча, че България вече отправи предложения към съседни страни-членки да търсим области, в които да се кооперираме или да извършваме съвместни действия. За страните от Югоизточна Европа инициативата за многонационално сътрудничество при изграждане на

отбранителни способности ще предостави неоткрити досега възможности, които иначе самостоятелно не бихме могли да си позволим или ще се наложи да отлагаме във времето. В този контекст вече започнахме консултации с някои от нашите съюзници с оглед идентифициране на потенциални проекти от взаимен интерес. Подписахме споразумение за еър полисинг с Гърция, готово за подписване е аналогично споразумение с Румъния, обсъждали сме такава идея и с Турция. Целта ни е да покрием целия Южен фланг на НАТО с идентични споразумения, така че да се създаде единна договорно-правна база като гаранция за ефективно взаимодействие между съюзниците.

Друг пример в това отношение може да бъде придобиването на скъпоструващи системи въоръжение. Например, почти всички страни от региона, които са членки на НАТО, се стремят да придобият многоцелеви самолет и сътрудничеството в хода на процедурите по придобиване може да съкрати значително разходите и увеличи способностите. Този тип взаимодействие е качествено нов за нашите страни и тук ролята на националните парламенти и способността народните представители да проявят истинско лидерство ще бъде от ключова важност. По отношение на България ще посоча, че инвестиционният проект за придобиване на нов многоцелеви изстребител ще бъде представен в Народното събрание за одобрение.

България активно и последователно подкрепя осигуряването на ясна европейска и евроатлантическа перспектива на страните от Югоизточна Европа. И тук не мога да не отбележа задоволството ни от успешното развитие на най-всеобхватния проект в областта на отбранителното сътрудничество в Югоизточна Европа - Процесът на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа (SEDM). В продължение на последните две години председател на процеса бе България, период през който членове на SEMD станаха Черна гора и Сърбия и бяха лансирани редица нови идеи и инициативи. Така SEMD може да послужи и като регионална платформа за постигане на максималното от възможностите, предлагани от ЕС и НАТО, допълнително стимулирайки евроатлантическата интеграция на страните в региона. Време е обаче да продължим напред, да се фокусираме върху практическите измерения на сътрудничеството ни като избягваме дублирането и увеличим оптимизирането на разходите.

Един от най-амбициозните проекти в рамките на SEDM е Бригадата Многонационални мирни сили в ЮИЕ (SEEBRIG). Създадена в контекста на мерките за укрепване на доверието и сигурността през 90-те години, бригадата следва да стане обект на сериозна трансформация. Българското председателство постави на дневен ред въпросът за използваемостта на бригадата в мисии и операции.

Черно море

Уважаеми госпожи и господа,

Считам, че провеждането на пролетната и годишната сесии на Парламентарната асамблея на НАТО на черноморското крайбрежие е силно послание, че този регион има важна роля за сигурността, както беше заявено на Лисабонската среща на върха. Черноморският регион е своеобразен кръстопът между Европа и Азия и е много важно той да не се превърне в граница, в разделителна линия между тях.

Сега предстои да предприемем конкретни мерки. Регионът има потенциал за търговско, икономическо, културно развитие, но този потенциал не би могъл да се развие напълно без активната политика на НАТО и ЕС, без тяхната пряка ангажираност с въпросите на сигурността в Черно море. Такъв е например въпросът с енергийната сигурност, която е неразривно свързана със сигурността на Черноморския регион. Охраняването на енергийната инфраструктура е възлов въпрос, към който нито една държава не може да бъде безучастна и затова НАТО трябва да изгради капацитет и да има компетентност за решаването му.

България ще продължи да работи активно за развитие на отделни политики на двата съюза по отношение на Черно море, като това ще бъде съчетано и с търсене на нови форми и механизми на засилено регионално сътрудничество, особено с други държави-членки на НАТО и ЕС. Несъмнено трябва да бъдат развивани и съществуващите форми на сътрудничество, като най-важни сред тях са BLACKSEAFOR, в която участват и шестте черноморски държави и операция BLACK SEA HARMONY на турския флот.

В резултат на активизираната си политика по отношение на Черноморския регион, наскоро България по своя инициатива започна разговори с Турция за установяване на взаимодействие с турската

военноморска операция „Черноморска хармония” (BLACK SEA HARMONY – BSH). Вече проведохме двустранна експертна среща на представители на ВМС на България и Турция по този въпрос през април 2011 г. във Варна. Считаме, че с включването на България в операция BLACK SEA HARMONY, тази инициатива би могла по същество да се преформатира в регионална такава, която, в допълнение на дейността на BLACKSEAFOR, ще гарантира съществено подобряване на сигурността по море.

Русия

Когато говорим за Черноморския регион, не може да не бъде спомената една от черноморските държави, а именно Русия. Ние считаме, че отношенията НАТО – Русия имат сериозен потенциал за развитие, включително в областта на антитероризма, управлението на кризи от различен характер и много други и е необходимо диалогът да продължи и да се търсят допирни точки. Съществен въпрос понастоящем са отношенията НАТО – Русия по въпросите на противоракетната отбрана. Консултациите по ПРО следва да продължат без бъдещите решения да рефлектират върху способността на НАТО за самостоятелно действие. Ние считаме, че сътрудничеството между НАТО и Русия по ПРО трябва да бъде с цел постигане на координация между две отделни, независимо функциониращи системи за ПРО. От полза за диалога ще бъде и предприемането на реципрочни мерки за укрепване на доверието, в т.ч. и повишаване на прозрачността.

ПРО

Като държава, разположена на външната граница на НАТО, България активно подкрепя развитието на Противоракетната отбрана на НАТО, още повече, че страната ни е разположена в близост до региони, откъдето може да възникне заплахата от балистични ракети. България неведнъж е заявявала готовност да обсъжда всички варианти за развитие на системата, включително и разполагане на елементи на своя територия, така че ние при всички положения ще дадем своя принос в изграждането на ПРО съобразно нейната конфигурация.

Партньорствата на НАТО

Много важен въпрос за регионалната сигурност и стабилност е развитието на партньорствата на НАТО. На срещата на върха в Лисабон бе подчертано ключовото значение на активната политика на Алианса по отношение на партньорствата, диалога и сътрудничеството с държави и международни организации., чиято цел е засилването на сигурността и стабилността. Запазвайки спецификите на съществуващите партньорски рамки и способността за вземане на решения в НАТО, новата Политика по партньорствата позволява на Алианса да премине от досегашния фрагментиран подход към една по-всеобхватна, ефективна и гъвкава политика, съсредоточена около целите, очертани в новата Стратегическа концепция. Друго важно измерение е по-структурираната и изразена роля на нашите партньори в изработването на стратегии и взимането на решения за операциите на НАТО, в които те участват.

Не мога да не спомена в тази връзка и важноста, която придаваме на ролята на сътрудничеството на НАТО с други международни организации в областта на отбраната и сигурността, особено с ЕС и ООН. Като член на НАТО и ЕС, България разглежда пълноценното стратегическо партньорство между двете организации на базата на взаимното допълване и усилване, като тема от първостепенно значение. Очакваме да бъде даден тласък и в трите основни области на взаимодействие: разширяване на политическите консултации, практическо сътрудничество в операциите и развитие на способностите, избягвайки дублирането и оптимизирайки разходите.

България, както и някои други държави членове, има и безценен опит в областта на трансформацията на въоръжените сили. Този факт ни дава възможност да споделим научените уроци с други страни от района на Черно море, Северна Африка и Близкия изток, като им помогнем да избегнат неблагоприятията, на които ние се натъкнахме и да използват добрите практики, които изработихме.

Мисии и операции.

Основната задача на НАТО да гарантира мира, сигурността и защитата на нашите държави, общества и сили е свързана с провежданите мисии и операции. Днес НАТО провежда операции в различни части на света, изискващи сериозни усилия и наличието на широк спектър от способности.

Въпросите, свързани с операциите, са от изключително значение за Алианса като цяло и те са постоянно в ползрението на министрите на отбраната. На дневен ред са възможните варианти за развитие на операцията ISAF във фаза 4 – „Преход”. Ние трябва да анализираме и да вземем решение относно перспективите за развитието на операцията “Ocean Shield” за борба с пиратството. Предстои да бъде направен анализ на операцията „Обединен защитник” и нейната роля за разрешаването на конфликта в Либия като цяло. Впрочем тази операция бе своеобразен тест за готовността на командната система на Алианса за своевременно и адекватно действие.

Няма да се спирам подробно на мисиите и операциите на НАТО. Ще отбележа само, че България активно участва понастоящем в различни мисии и операции на Алианса, като въпреки всички затруднения от финансов характер, ние не само че не намаляваме участниците, но и успяваме да увеличим техния брой. От един месец в операцията „Обединен защитник” например, ние участваме с боен кораб тип „фрегата“.

Ние трябва повече да мислим, освен за успеха на военната част на операциите, но и за изграждането на граждански обекти и инфраструктура, за създаването на положителен образ на военнослужещите от НАТО сред местното население. Естествено, всички възможни мерки трябва да бъдат взети за недопускане на случайни жертви и разрушения на невоенни цели.

Реформи в НАТО

Както споменах и в началото, НАТО е изправено пред различни предизвикателства. Предстои ни да вземем важни решения, свързани с реформите на агенциите на НАТО и драстичното редуциране на техния брой. Трябва да извършим и реформа на командната структура на НАТО особено с оглед на географското разполагане и възможностите за съвместяване на функции. На дневен ред е и прегледът на ресурсните политики. Резултатът от всичко това трябва да бъде по-голямата ефективност на НАТО, като същевременно се намалят разходваните ресурси.

За тези действия ние ще търсим широка подкрепа и най-вече сред вас, представителите на националните парламенти.

Дами и господа, благодаря ви за вниманието. Пожелавам ви най-ползотворен и приятен престой в Варна.